

K problémům velení vojskům

Na základě článku generálplukovníka A. G. Šurupova na téma „Soudobé požadavky na velení vojskům“, uveřejněném v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ (redakčně zpracovaný a zkrácený článek viz „Vojenská mysl“ čís. 5/1981) proběhla široká diskuse k hlavním řešeným problémům. Sovětský časopis uveřejnil řadu aktuálních otázek teorie a praxe velení vojskům v soudobých operacích.

V čísle 1 našeho časopisu jsme otiskli některé problémy, které se týkají vztahu centralizace a decentralizace ve velení, účelného rozdělení funkcí mezi orgány velení a uvnitř nich, odborné přípravy důstojníků štábů a zavádění principů vědecké organizace práce do sféry vojenského řízení. Přispívají k rozpracování problémů zdokonalování velení vojskům.

V tomto čísle jsme vybrali pro naše čtenáře některé názory z této oblasti, které se týkají jednak zdokonalování a kvality velení vojskům, jednak zabezpečení odolnosti systémů velení vojskům.

Zdokonalování velení vojskům

Míra centralizace a decentralizace ve velení vojskům musí být v maximální míře zvážena předem. Závisí ne tak na subjektivních faktorech, stylu a metodách práce příslušných náčelníků a na úrovni přípravy podřízených, jako na objektivních faktorech, na konkrétně řešeném operačně strategickém úkolu a jeho důležitosti v daném období války nebo operace. Není možné např. připustit decentralizaci velení v období přípravy k vedení palebného hromadného úderu při zahájení války, při přípravě a vedení prvního hromadného leteckého úderu na hlavním směru v první operaci a při plnění jiných důležitých úkolů.

Decentralizace velení vojskům v určitých situacích je však možná v průběhu

vedení bojové činnosti, dokonce i na směru hlavního úderu a ve větším rozsahu na směrech jiných úderů. Účinnost a rozsah centralizace a decentralizace velení musí mít objektivní základ v samotné struktuře systému velení.

Není možné připustit decentralizaci velení tam, kde je plněn v omezené době hlavní úkol, na kterém závisí výsledek operace nebo sražení. Při stanovení stupně centralizace a decentralizace velení není tedy rozhodující rozsah úkolů, ale jejich důležitost.

Přesné vymezení funkcí řídicího orgánu na jakémkoliv stupni velení je jednou z nejdůležitějších podmínek efektivnosti velení vojskům.

V podmínkách vzrůstajícího rozsahu a složitosti úkolů velení má přesné rozdělení funkcí mezi orgány velení stejné úrovně a orgány velení podřízených vojsk značný význam. To však, i když je to všeobecně známo, vyžaduje hluboké studium z hlediska neracionálnějšího rozdělení funkčních povinností, a to především mezi místy velení různých velitelských stupňů a místy velení v rámci jednoho stupně velení. Přitom musí být přesně vymezeny nejen právní (služební), ale i funkční povinnosti každého místa velení do zahájení a v průběhu operace při plnění různých operačních úkolů, zejména v podmínkách možných krizových situací a při předávání velení vojskům z jednoho místa velení na jiné.

Takový způsob a usměrnění přípravy systému velení, během níž budou včas a kvalitně procvičeny všechny funkce velení k plnění plánovaných operačních úkolů v operacích, budou v menší míře závislé na úrovni přípravy hlavních funkcionářů, tj. na subjektivních faktorech.

Známe-li včas rozsah a charakter plněných úkolů, strukturu většiny orgánů velení na operačním a taktickém stupni, musí být neoptimálnější rozdělení funkcí podmíněno strukturou, přípravou podle předem stanoveného plánu a funkční součinností všech stupňů velení. Žádné, ani nejdokonalejší umění vedoucích funkcionářů neodstraní duplicitu a paralelismus v práci, nebude-li dokonalá organizační struktura součinnostních orgánů velení.

S touto otázkou úzce souvisí také problematika rozdělení funkcí uvnitř orgánů velení.

Každý orgán velení, včetně štábu plní množství různých funkcí a řeší specifické konkrétní úkoly, které ovšem při určitém zkoumání podléhají určité systematizaci.

Posloupnost splnění těchto úkolů má známou cykličnost, protože jakýkoli proces velení začíná zhodnocením situace, přijetím rozhodnutí a určením úkolů a končí jejich splněním, dosažením konkrétního výsledku. Proto v každé skupině řešených úkolů velení je možné vyčlenit řadu funkčních směrů. Mezi ně můžeme zařadit:

- plánování celého procesu každodenní a bojové činnosti vojsk,
- určování úkolů,
- organizaci a kontrolu jejich splnění,
- analýzu a zobecnění získaných zkušeností a jejich zavedení do praxe.

Každé z těchto opatření předpokládá splnit složitý komplex prací a může být předmětem samostatného zkoumání.

Zvláštní pozornost zasluhuje organizátorská funkce.

Úroveň organizátorské činnosti byla vždy hodnocena jako ukazatel věcnosti, iniciativy, způsobilosti a odborné zralosti vojenských kádrů. Tyto kvality jsou základem úspěchu při dosahování stanoveného cíle. Organizátorská činnost velitele a štábu je tedy nejdůležitější funkcí velení vojskům, které prolíná všemi ostatními funkcemi velení a současně vystupuje jako hlavní a samostatná. Projevuje se nejen v práci generálů a důstojníků orgánů velení bezprostředně u vojsk, ale i v celém procesu nepřetržitého působení orgánů velení na podřízené stupně při plnění stanovených úkolů. Jestliže ostatní funkce (přijetí rozhodnutí, plánování, doručení úkolů vojskům atd.) připouštějí některé prvky utajení, pak organizátorská funkce je nepřetržitá. Formy a metody realizace této funkce jsou složité, mnohostranné a vyžadují samostatné zkoumání, neboť jejich základem je úroveň odborné přípravy hlavních funkcionářů, jejich tvůrčí přístup, styl a metody práce, morálně psychologické a další faktory.

Avšak ani při vysoké úrovni odborné přípravy hlavních funkcionářů není možné vždy počítat s úspěchem, chybí-li jim vysoké organizátorské schopnosti, umění využívat získané teoretické znalosti a zkušenosti v praxi. To je i hlavní požadavek na výběr důstojníků a generálů pro funkce v orgánech velení. Kvalita organizátorské práce v každé činnosti, zejména ve velení, závisí v první řadě na úrovni odborné přípravy a organizátorských schopnostech důstojníků a generálů orgánů velení.

Termínem „odborná příprava“ v tomto případě je nutné chápat ten rozsah a obsah znalostí a praktických návyků, které v maximální míře vyjadřují specifikou práce v oblasti velení vojskům a napomáhají efektivnímu řešení celého komplexu otázek, spojených s mnohostranným procesem velení.

V současné době vzniká nesporný fakt, že pro práci ve štábu a v jiných orgánech velení jsou zapotřebí na jedné straně speciálně připravení lidé, na druhé straně vědecky zdůvodněný systém neustálého zdokonalování znalostí a praktických návyků důstojníků a generálů, kteří pracují v oblasti velení.

Je např. známo, že v současné době plány zdokonalování odborné přípravy generálů a důstojníků jsou zpracovávány bezmála každoročně v každém orgánu velení, v závislosti na stupni jeho činnosti v určitém období. To nevylučuje známou decentralizaci, drobení a prvky subjektí-

vismu. Proto je účelnější při přípravě těchto plánů zabezpečit potřebnou opodstatněnost a centralizovanost.

V komplexu problematiky zdokonalování přípravy generálů a důstojníků orgánů velení má nemalý význam způsob výběrů kádrů pro práci ve štábech, správách a službách. Často při doplňování orgánů velení generály a důstojníky a při jejich přemísťování je brána v úvahu jen doba, ve které zastával funkci, pracovní a morálně politické kvality. Bez snižování významu těchto faktorů je nutné zvýšit pozornost analýze organizátorských schopností důstojníků, určených pro práci ve štábech. Důležité rovněž je, aby důstojník měl určité znalosti, bez nichž by neměl být zařazován na práci v orgánech velení. Takový systém je zaváděn v některých odvětvích národního hospodářství, a zdá se, že by nebylo na škodu využít jej také v oblasti velení vojskům.

Jednou z cest zlepšování organizovanosti práce orgánů velení je nutnost vědecké organizace štábní práce.

Základní myšlenkou vědecké organizace práce je myšlenka efektivity, srovnatelnosti spotřeby a výsledků [minimalizace spotřeby a maximalizace výsledků].

Hlavním cílem vědecké organizace štábní práce je rozpracovat a zavést do všech procesů velení vojskům principy, založené na zobecněných zkušenostech velitelů a štábů, tj. na základě organiza-

ce širokého komplexu výzkumu problémů velení vojskům. Jinými slovy, ke skutečné vědecké organizaci štábní práce je nutný pevný základ vědeckých výzkumů v této oblasti.

K řešení problému velení vojskům se konalo a stále se koná značné množství výzkumů. Mnohé z nich obsahovaly vhodné poznatky. Avšak samotné tyto poznatky ještě neznamenají organizaci štábní práce na vysoké úrovni. Vědecká organizace práce předpokládá organizovaný proces zavádění těchto poznatků do praxe velení vojskům. To tvoří zvláštní a nedostatečně prozkoumanou oblast činnosti orgánů velení.

Problematika zdokonalování velení vojskům je neobyčejně složitá a mnohostranná. Zahrnuje široký komplex otázek, počínaje vytvořením zdůvodněného systému požadavků na velení vojskům, zkoumání funkčních směrů v činnosti velitelů a štábů, a konče systémem zdokonalování přípravy důstojníků a generálů pro práci v oblasti velení a zavedení poznatků vojenské vědy do všech procesů.

Při řešení těchto otázek je těžké dosáhnout hmatatelných výsledků, nebude-li včas zformulována problematika v této oblasti, budou-li tyto úkoly řešeny jednotlivě, na základě práce jednotlivých vedoucích funkcionářů. Je nutné posílit prvky centralizace, a to jak při stanovení těchto problémů, tak i při hledání cest jejich praktického řešení.

Ke kvalitě velení vojskům

Kvalita velení je výsledkem společného úsilí všech funkcionářů, kteří se bezprostředně zúčastňují řízení vojsk. Zahrnuje dovedné a plnohodnotné splnění úkolů, a to jak při přípravě, tak i v průběhu operace. Kromě toho dále obsahuje trvale působící faktory, které působí na efektivnost velení. Nejdůležitější význam v tomto směru mají:

— styl připravenosti a skloubení orgánů velení,

— udržování systému velení v neustálé pohotovosti k plnění bojových úkolů,

— zabezpečení vědecké úrovně velení vojskům, která zahrnuje řešení velkého množství různých teoretických, organizačních, metodologických a technických problémů.

Rozhodujícím ukazatelem zhodnocení kvality činnosti orgánů velení v celku je konečný výsledek, tj. stupeň splnění určených bojových úkolů podřízenými vojsky. Jestliže vojska splnila ve stanovené

době své úkoly, neměla přitom velké ztráty, udržela si bojeschopnost k další aktivní činnosti a současně způsobila nepřátelskému uskupení značné ztráty, znamená to, že velení se vyznačovalo vysokou kvalitou a bylo dostatečně efektivní. Konečný výsledek činnosti orgánů velení umožňuje bezchybně a objektivně zhodnotit práci velitelství a štábu, stanovit závěry a praktická opatření, která mohou být účelná při přípravě a vedení další bojové činnosti. Důležitější je, podaří-li se v perspektivě získat tyto ukazatele předem, na podkladě hodnot matematického modelování plánované operace s přihlédnutím k různým variantám rozhodnutí a možného vývoje bojové činnosti.

Mnohé cesty vedou k řešení problému zdokonalování velení vojskům. Mezi ně můžeme zvláště zařadit:

— vytvoření pokrokové teorie velení,

— zvládnutí principů vědecké organizace práce a soudobých metod velení,

— zavedení bojových zkušeností, zkušeností ze cvičení a výsledků vědeckých výzkumů do praxe,

— zdokonalování organizační a tabulkové struktury a technického vybavení orgánů velení.

Přitom, v konkrétní situaci po obdržení bojového úkolu, bude dosaženo úspěchu přesnou organizací práce, zkrácením doby na shromáždění zpráv o situaci, včasným přijetím zdůvodněného rozhodnutí a zabezpečením realnosti plánování operace, zvýšením úlohy zdůvodněných propočtů, nutných k přijetí rozhodnutí a zpracování plánů, tvůrčím splněním všech ostatních úkolů velení.

K dosažení je nutné splnit celý komplex opatření, která napomáhají kvalitnímu řešení jednoho nebo několika úkolů ve velení. Všechna jsou mezi sebou úzce spojena a mohou mít potřebný efekt, bude-li jejich splnění plánováno komplexně, současně a v nepřetržitém sledu. Přitom praxe přesvědčuje, že nejlepšími výsledky je možné dosáhnout tehdy, bude-li nové a pokrokové zavedeno ne na jednom odděleném stupni, ale na všech, a bude zahrnovat celý systém velení.

Dovedná organizace práce je hlavní podmínkou kvalitního splnění úkolů velení. Úspěchu práce napomáhá opodstatněné stanovení nutných opatření, která mohou reálně splnit ve stanovené době zařazení funkcionářů, promyšlené jejich rozmístění, určení osvědčené doby a efektivních způsobů splnění každé práce. Organizace práce v orgánech velení bude na úrovni soudobých požadavků tehdy, bude-li usměrněna na zavádění pokrokových metod, které nejvíc odpovídají vzniklé situaci, na vysokou štábní kulturu práce důstojníků, plné využívání možností prostředků automatizace a jiných technických prostředků, na rozpracované a prakticky ověřené časové normy splnění jednotlivých úkonů.

Při určování rozsahu práce orgánů velení je často stanovena na cvičeních maximální hranice bez jakékoli časové zálohy. Pak se spěchá a projevuje se nízká kvalita velení vojskům. V tomto směru je nejdůležitějším úkolem náčelníka štábu napláňovat rozsah práce a stanovit dobu splnění s přihlédnutím k vlastním možnostem. Bez toho se dostanou některé bojové dokumenty k podřízeným štábům po skončení organizace bojové činnosti a fakticky nebudou potřebné. Podřízení budou nuceni během plnění jiných úkolů nepřesňovat a upravovat vlastní plány, což nevyvoluje vznik chyb a mylných výpočtů.

Krátké doby na přípravu operace musí usilovně hledat další způsoby zkrácování času na splnění všech opatření, včetně na rozpracování bojových dokumentů. Osvědčilo se rozmnožování grafických dokumentů. Zabezpečují nejen názornost a jednoduchost při používání, ale umožňují zásadně snížit dobu na jejich využití a prostudování. Tím spíše, že topografický základ, vysvětlivky a formy tabulek je možné připravit předem, do obdržení bojového úkolu.

Zvláště naléhavé je zdůvodněné rozdělení povinností mezi funkcionáři a orgány velení. Při řešení tohoto úkolu se osvědčil princip specializace důstojníků, který plně odráží požadavky vědecké organizace práce a vytváří výhodné podmínky ke zvýšení kvality a operativnosti práce. Úzká specializace ovšem přinese jen tehdy očekávané výsledky, bude-li skloubena s připraveností důstojníků řešit jiné úkoly v případě vzájemné zastupitelnosti při vyřazení z boje nebo plnění jiných nepředvídaných úkolů. Důležité je, aby tyto neplánované úkoly nevznikaly neočekávaně. V dobře sladěném kolektivu velení každý důstojník zná co a jak dělat, v jaké době, kdy, s kým a v jakých otázkách nutno sladit svou činnost nebo se zúčastnit na společné práci a ke splnění jakých neplánovaných povinností musí být připraven.

Při přípravě operace v soudobých podmínkách je velmi důležité vytrvale hledat časovou zálohu. Může to být například doba do obdržení bojového úkolu. Její efektivní využití může usnadnit činnost orgánů velení při obdržení bojového úkolu. V tomto období, v závislosti na jeho délce, je možné aktivně získávat a analyzovat zprávy o situaci, předvídat její pravděpodobný vývoj, předávat podklady podřízeným, včas připravovat potřebné kalkulace, formalizované dokumenty, mapy, vzory a formuláře bojových dokumentů. Při přípravě na operaci se v řadě případů osvědčilo včasné doručování signálů součinnostních, rozlišovacích, k určování cílů a uvědomování, řešení otázek doplňování a přísunu zásob materiálu, odsunu raněných, technického zabezpečení, organizace operační a bojové přípravy vojsk, velitelů a štábů v souladu s plánovanými úkoly.

Kvalita velení je závislá na **zkrácení doby pro shromáždění zpráv o situaci**. Shromáždění zpráv v napjatém období bojové činnosti (na základě zkušeností z minulých válek) zabírá přibližně 2/3 času v práci hlavních funkcionářů orgánů velení. Rozsah informací, které přicházejí

ji štábům, je značně velký. Rychlost vývoje bojové činnosti náležitě vyžaduje podstatné zkrácení doby na shromáždění informací a jejich zobecnění. Jakékoli zdržení může mít za následek, že velkých palebných, úderných a manévrovacích možností vojsk nebude plně a efektivně využito. V soudobých podmínkách nejdůležitější z nich musí být předání štábům v reálném časovém rozpětí a bez přerušování probíhajících událostí operace. Zvláště jde o takové zprávy, jako je zjištění příznaků přípravy nepřítel k vedení jaderného úderu, jeho odchod z obsazeného prostoru, soustředění uskupení nepřítel k vedení úderu, úspěšný průlom obrany nepřítel, obsazení vodních překážek atd. Tyto zprávy musí být předávány okamžitě tranzitem na všechny stupně.

Čím větší je zdržení při předávání zpráv, tím menší mají hodnotu. Zkrácení času od doby vzniku události do doby, kdy ji obdrží velitel a štáb, je jednou z důležitých problémů velení. Může být do značné míry řešen především zlepšením organizace práce při shromáždění informací, upravením toku informací a zkrácením jejich rozsahu. To vyžaduje udělat v první řadě opatření k zamezení předávání přebytných informací štábům.

Přebytečné informace jsou překážkou na cestě zvyšování operativnosti a kvality velení. Přetěžují štáby, zbavují je možnosti být v souladu s událostmi a zaměstnávají síly zbytečnou prací.

Úbytek takových zpráv umožní snížit rozsah informací a tím zvýšit operativnost procesu jejich shromáždování. Může ovšem vzniknout otázka: kde je hranice mezi potřebným a nepotřebným? Bude-li čerpat ze zkušeností v Velké vlastenecké válce, pak se můžeme často setkat s případy, kdy tato hranice nebyla stejná. Většinou měly rozhodující úlohu nejen zvláštnosti situace, ale také osobní kvality velitele a jeho způsob práce. Nejcharakterističtějším příkladem může být činnost velitele a štábu 65. armády při násilném přechodu řeky Odry a rozvíjení útoku na západním břehu. V tom období získával velitel armády zprávy o situaci přímo od velitelů předsunutých střeleckých praporů.

Nepočítáme-li s jednotlivými výjimkami pak v praxi práce štábů se vžilo, že front dostával zprávy v rozsahu do divize, armáda do pluku, divize do praporu (oddílu) a pluk do roty (baterie). Tento rozsah předávaných zpráv v průběhu Velké vlastenecké války se plně osvědčil, umožnil nadřízeným velitelům všestranně hod-

notit situaci a přijmout zdůvodněné rozhodnutí.

Shromáždění zpráv o situaci může být značně zrychleno, jsou-li pro splnění této práce určeny určité osoby. V tomto případě probíhá specializace důstojníků, což se kladně projevuje v operativnosti, je vyloučena duplicita při shromáždění informací, zabezpečeno kvalifikované zobecnění zpráv, vzniknou možnosti pro efektivnější využívání prostředků automatizace a automatizovaného systému velení.

Avšak i nevyčerpávající informace, které obdrží štáb, nemohou, jak to potvrdila praxe z bojů, veliteli postačovat. Musí také osobně dostávat zprávy od podřízených velitelů, vyslechnout ne opakovaní známých zpráv, ale zhodnotení událostí, jejich názory na vývoj situace, vyslechnout obsah vydaných nařízení a současně vydávat potřebná nařízení. V letech války značnou část těchto informací získával velitel na pozorovatelně při pozorování činnosti vojsk. V soudobých podmínkách neztrácí na významu organizace pozorování bojiště na všech stupních velení, zvláště na nejdůležitějších úsecích a v rozhodujícím období vývoje bojové činnosti.

Mluví-li se o zkracování doby na shromáždění informací o situaci, je nutné se zamyslet nad obsahem a způsobem předkládání souhrnných a informačních dokumentů. Za předpokladu, že v soudobé válce budou tempa útoku značně vyšší než ve Velké vlastenecké válce, pak je možné počítat s tím, že se zvětší množství předávaných bojových hlášení. Mnoho času věnují štáby na zpracování hlášení a operačních souhrnných hlášení. Je zdůvodněno v podmínkách vysoce manévrové činnosti a rychlého vývoje událostí zpracovávání těchto dokumentů a v přijaté formě?

Čím vyšší je štáb, tím později dostává tyto dokumenty, ve kterých je podáváno hlášení o situaci, která byla před několika hodinami. Takové zprávy budou v nejlepším případě potřebné ke studiu zkušeností z bojové činnosti, vedení výkazové mapy a deníku zpráv. K operativnímu řízení nejsou tyto dokumenty potřebné. Velitel se bude rozhodovat na základě zpráv o situaci osobně nebo prostřednictvím štábu s využitím technických spojovacích prostředků. Jedním ze způsobů zkrácení času na shromáždění a zobecnění zpráv o situaci je zpracování takových forem dokumentů, které by umožnily v krátké době předávat přesně omezený a nejdůležitější rozsah informací. Jako nejvhodnější se jeví dokumenty

omezeného rozsahu, zpracované na principech formalizace, které umožňují převádět informace na matematický jazyk a tím zabezpečit jejich strojové zpracování. Přitom je nutné vycházet z toho, že nejdůležitější v práci orgánů velení je získání zpráv, nutných pro okamžitou reakci a změnu situace.

Kvalitu velení je možné dále zlepšit za předpokladu **zvýšení úlohy výpočtových zdůvodnění přijímaných rozhodnutí a zpracovaných plánů.**

Běžné metody kvantitativní analýzy nemohou dnes tvořit základ pro přijetí rozhodnutí a plánování. To ovšem znamená, že je nutné zcela je vyloučit z praxe. V určitých podmínkách, když se srovnávají kvalitativně stejné veličiny a přitom ve stejných podmínkách, při řešení stejných úkolů způsob kvantitativního výpočtu poměru sil si uchovává svůj význam. Navíc je značně jednoduchý, srozumitelný a názorný.

Bez kvantitativně kvalitativního výpočtu poměru bojových možností není ovšem možné se obejít. V praxi se tento výpočet uskutečňuje srovnáním možností prostředků zápasu stran ke zničení (umlčení) pro ně charakteristických objektů (cílů) ve vzniklých podmínkách situace nebo jejich srovnáním s využitím koeficientů bojové efektivity (změření) prostředků zápasu a významem bojových potenciálů svazků a útvarů. V procesu přípravy výpočtů zatím nemají výrazné kvantitativní vyjádření takové faktory, jako jsou morální politický stav vojáků, vytrvalost, úroveň bojové cvičenosti a sklobenosti svazků a útvarů, stupeň pohotovosti vojsk, organizační schopnosti, volní a tvůrčí kvality velitelství a štábů, vliv podmínek terénu, radiační situace, operační situace vojsk, stav systému velení a materiálně technického zabezpečení. V menší míře se počítá také se stupněm naplněnosti vojsk, kdy se využívá bojový potenciál. Vznikla zřejmě nutnost vědeckého rozpracování pohyblivých koeficientů, které vyjadřují veličinu podílu vzniklých nahromaděných změn, nebo vůbec neumožňovaných při výpočtu ukazatelů. Zpracování těchto koeficientů může být plnohodnotné jen tehdy, jsou-li připraveny centralizované s využitím připravených matematických přístrojů.

Ne vždy se však plně doceňuje praktická hodnota výpočtů. Většinou vysvětlují, potvrzují a zdůvodňují variantu plánovaného nebo přijatého rozhodnutí, avšak nejsou podkladem pro velitele při výběru nejlepší varianty rozhodnutí. Výpočty

mají velitelé pomáhat při hledání zdůvodněných odpovědí na otázky:

- jaké budou výsledky bojové činnosti v různých variantách rozhodnutí,
- kolik a jaké síly a prostředky je nutné vyčlenit, aby byl přesvědčen o dosažení cíle operace,
- jaké jsou nejuvhodnější způsoby činnosti vojsk atd.

Odpovědi na takové otázky může zabezpečit matematické modelování a využití logicko-matematických metod optimalizace.

V poslední době bylo uděláno v tomto směru mnoho, avšak dosažené výsledky vyžadují jejich další rozvíjení. Metodika řešení takových úkolů je natolik složitá a rozsáhlá, že její použití prakticky ztížilo plnění úkolů v době vyčleněné na přípravu operace. Přitom použití těchto metod je značně omezené, spojené s těžkostí matematického popsaní a modelování bojové činnosti. To někdy vylučuje získání autoritativních výsledků (doporučení).

Při řešení výpočetních a analytických úkolů je možné pozorovat obecnou tendenci — složitost jejich metodiky. Tento přístup je často omlouván tím, že je nutná přesnost výpočtu. Výsledkem nejsou jen složité matematické závislosti, ale také nutné značné množství výchozích podkladů. To má za následek značnou časovou ztrátu na jejich zpracování. Získané výsledky ztrácí praktickou hodnotu a nepomáhají velitelům při přijímání rozhodnutí a plánování operace. Ve spojitosti s tím vzniká zákonitě otázka: K čemu jsou pak dělány výpočty? Je potřebná vůbec taková přesnost výpočtů?

Na každém stupni velení jsou možné určité tolerance, které prakticky neovlivní kvalitu přijímaného rozhodnutí nebo reálnost plánování. Bez zbytečných podrobností je možné značně zjednodušit řešení úkolů a dosáhnout vysoké operativnosti při získávání podkladů. Tím vzrůstá jejich praktická hodnota ve velení vojskům. Pro velitele a štáb je důležitější získat souhrnnější ukazatele, avšak včas, kdy jsou potřebné, než obdržet čísla s přesností desetin a setin, které nepomohou při splnění úkolů velení. Tím více, že takové hlavní výchozí veličiny, jako jsou stav, složení, možnosti protistojeho uskupení nepřítelů, jsou přijímány často přibližně a se značnou tolerancí. Z toho vyplývá, že již pro základ výpočtů jsou to podklady, které vylučují získání vysoce přesných výpočtů.

Úplně jiný přístup je nutný ve vědeckovýzkumné činnosti, kde z obou stran v souladu s danými cíli se používají přes-

né ukazatele, uvažuje se o všech faktorech a podmínkách, které ovlivňují využití sil a prostředků. Pro potřeby velení vojskům jsou plně omluvitelné tolerance ve výpočtech a řešení analytických úkolů. Z tohoto plyne jednoduchý závěr: je nutné zřít se složitých řešení ve výpočtech a analytických úkolech a přizpůsobit jejich metodiku k praktickým potřebám velení vojskům. Je výhodnější široce využívat dříve připravené tabulky a pomůcky, které obsahují hlavní zobecněné ukazatele. Jsou v nich přesvědčivě na základě vědeckých výzkumů zakotveny nejdůležitější podklady, které ovlivňují bojové možnosti vojsk. Dále musí obsahovat i proměnlivé koeficienty. Tyto nevelké tabulky, přesně vyištěné na tvrdém papíru, jednoduché a srozumitelné, které vylučují jakékoli složité výpočty, budou vhodné k využití v polních podmínkách a při nedostatku času na organizaci bojové činnosti.

Také modely je výhodnější zpracovat jako jednoduché matematické závislosti a systémy logických pravidel, které stanoví vzájemné spojitosti mezi operační situací, prvky rozhodnutí a očekávanou

efektivností použití sil a prostředků. Tyto modely musí dát výsledky možné činnosti uskupení vojsk v souladu s postupem modelování a dále se změnami v poměru sil a prostředků. Přitom za jedno z nejdůležitějších kritérií je výhodné považovat kvantitativně kvalitativní poměr sil a prostředků při přípravě a v průběhu operace. Pozorně reaguje na změny v situaci a podle jeho veličin můžeme zhodnotit kvalitu jednotlivých variant rozhodnutí.

Zjednodušení metodiky řešení analytických a výpočetních úkolů je jednou z cest zvýšení zdůvodnění přijímaných rozhodnutí a zpracovávaných plánů. Je nesporné, že zpracování těchto metodik vyžaduje poměrně velké úsilí ze strany vědeckých kolektivů. Mohou vzniknout pochybnosti, že se v tomto případě sníží úloha tvůrčí činnosti v práci štábů, objeví se šablonovitost v přístupu ke zdůvodněnému rozhodnutí a nebudou přesné výpočty. Vždy si připravovaly štáby makety výpočtů a osvědčily se. Teď se doporučuje, aby byly zpracovány centrálně, na vědeckém podkladě a na vysoké úrovni s ohledem na kvalitní poměr činitelů.

K zabezpečení vysoké odolnosti systémů velení vojskům

Jedním z hlavních požadavků, kladejších na systém velení vojskům, je jeho odolnost, tj. schopnost zabezpečit velitelské a orgánům velení nepřetržitě plnění funkcí ve složité, rychle se měnící bojové situaci, a to jak při přípravě, tak i v průběhu operace. I dočasná ztráta velení v soudobých podmínkách je nepřijatelná, protože hrozí vážné důsledky a dokonce zmaření splnění bojových úkolů.

Tento problém je značně obtížný:

1. Samotné systémy jsou velmi složité, skládají se z mnoha objektů a mají ještě více demaskujících příznaků.

2. Účinnost soudobých prostředků průzkumu nepřítelů prudce vzrostla.

3. Zvětšená jaderná a palebná síla stran umožňuje poměrně snadno zničit jakýkoli objekt systému velení.

4. Nepřítel má poměrně silné prostředky radioelektronického boje. Jeho použití, v případě že nebudou přijata potřebná opatření, může vážně narušit práci našich spojovacích prostředků.

Kromě toho k dezorganizaci velení může pravděpodobný nepřítel, jako to potvrzují zkušenosti ze cvičení vojsk NATO, usměrnit také diverzní průzkumy jednotky a výsadky.

K zabezpečení potřebné odolnosti velení vojskům v těchto podmínkách je nezbytné stanovit řadu nutných opatření, které ve svém souhrnu umožní dosáhnout spolehlivé práce systému velení. Zkušenosti z minulých válek svědčí o tom, že úkol dosáhnout odolnosti velení může být řešený uskutečněním celého komplexu opatření organizačního, operačně taktického a technického charakteru. Mezi nejdůležitější opatření patří:

— vytvoření shora dolů rozvětveného systému míst velení,

— rozptýlení a utajení jejich rozmístění, včasné přemístění a všestranné maskování, zvláště rádiové,

— spolehlivá ochrana a obrana,

— dezinformace nepřítelů o rozmístění a práci míst a technických prostředků velení,

— zamezení činnosti průzkumu nepřítelů,

— ženíjní vybudování a racionální rozmístění míst velení v terénu,

— organizace spolehlivého uvědomování o použití nepřátelských prostředků hromadného ničení.

— rychlé obnovení narušeného systému velení a uskutečnění záchranných,

zdravotnických, odsunových a obnovovacích prací.

Rozebereme jen některé z nich. Především k řízení vojsk musíme vytvořit systém míst velení, který se bude skládat nejen z velitelského, ale také z jiných míst velení. Přitom všechna místa velení musí včas v pohotovosti převzít velení vojskům.

Odolnosti každého místa velení může být dosaženo takovým rozmístěním jeho nejdůležitějších prvků, aby je nepřítel jedním úderem nemohl zničit. Např. síly a prostředky, které jsou bezprostředně zapojeny do velení vojskům, je účelné rozmísťovat nejen rozptýleně, ale také zvláště od jednotek, které zabezpečují místo velení a jeho práci.

Neméně důležitý význam pro odolnost velení má správně vybraný prostor rozmístění míst velení. Ve Velké vlastenecké válce se rozmísťovalo VS frontu zpravidla v blízkosti směru hlavního úderu, obyčejně mezi prvním a druhým sledem vojsk, v místech s dostatečně rozvinutou komunikační sítí a mimo obydlená místa. Ostatní místa velení frontu a armád byla rozmísťována s ohledem na umístění VS frontu, v určitém systému, který zabezpečoval maximální využití polního a stálého spojení, vhodnosti společné práce a vzájemné zastupitelnosti.

Zvláště velký význam pro zvýšení odolnosti velení má včasné a zejména utajené přemísťování míst velení, spojovacích uzlů a linek podle přesně stanoveného systému. Utajené přemísťování míst velení umožňuje vyvést je zpod úderu nepřítel a zabezpečit nepřetržitost práce celého systému velení. Toto opatření musí být uskutečněno včas a tak, aby nebylo narušeno velení podřízeným vojskům a trvale bylo zajištěno spojení s nadřízeným štábem a sousedy. Důležité je také dovedně stanovit dobu přemísťování. Ve všech případech nesmí být totožná s dobou, která je nejdůležitější z hlediska vedení operace. Jak potvrzují zkušenosti z Velké vlastenecké války, velitelské stanoviště může zahájit přemísťování jen v tom případě, je-li prověřeno spojení se všemi místy velení, s novým místem rozmístění, podřízenými vojsky a nadřízeným štábem.

Ke zkrácení doby na přemístění míst velení v soudobých podmínkách je možné široce využívat vrtulníky a letouny. Jejich použití je zvláště účelné při překonávání značných prostorů radioaktivního zamoření, závalů, širokých vodních překážek, při vedení útoku na válčičsti s omezeným množstvím cest a za přesunu na velké vzdálenosti.

Se soudobými prostředky vedení ozbrojeného zápasu není možné vyloučit vyřazení celého systému velení jednotlivých stupňů. Proto velitelé a štáby musí být schopni dovedně obnovovat narušený systém velení v co nejkratší době. K tomu je nutné především zhodnotit stav systému velení po úderech nepřítel a zahájit práce k jeho obnovení. Rozhodující vliv na rozsah, obsah a způsob práce k obnovení velení má počet vyřazených osob a techniky místa velení.

Za jeden ze způsobů rychlého obnovení narušeného velení je nutné považovat dočasné předání velení z jednoho místa velení na druhé nebo na jedno z podřízených míst. Současně je nutné udělat vše, aby byla co nejrychleji obnovena činnost těch míst velení, která jsou buď vyřazena nebo mají značné ztráty.

Situace se může vytvořit tak, že všechna místa velení budou vyřazena. V tomto případě je možné, aby nadřízený štáb dočasně převzal funkci vyřazených míst velení nebo vyčlenil operační skupinu.

Není možné zapomínat taktéž na spojení jako prostředek, který zabezpečuje nepřetržitě velení a jeho spolehlivou práci za hromadného použití nepřátelských jaderných a klasických zbraní a radioelektronických prostředků. Spolehlivost spojení je zabezpečována dále uskutečněním řady opatření, mezi kterými má zvláštní význam komplexní a centralizované využití všech prostředků a druhů spojení, jeho automatizace a široké rozvětvení, vytvoření záloh atd. Kromě toho v současné dynamické bojové činnosti a za častého přemísťování míst velení je na spojení požadováno: schopnost rychlého svinování, přemísťování, rozvínování, organizovat v krátké době spojení s vojsky, nadřízeným štábem a zabezpečit velení za přesunu.